

การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

วิฑูลย์ แก้วสุวรรณ*

เกษมชาติ นเรศเสนีย์**

บุญเรือง ศรีเหรียญ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยนี้เป็นแบบผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแทนครัวเรือนใน 8 ชุมชน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 584 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1. การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่ด้าน การมีความรู้ความเข้าใจที่อยู่ในระดับสูงที่สุดนั้น พบว่ามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปราชญ์ผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิต ส่วนด้านความมีเหตุผลที่อยู่ในระดับต่ำสุด พบว่าชุมชนได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาส 2. ปัจจัยการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้นควรเน้นการพัฒนาและทบทวน ศึกษาให้ชัดเจนและทำเพื่อประโยชน์ในอนาคต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. แนวทางการปรับปรุงการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

* รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

** อาจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

*** อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ

คำสำคัญ: การพัฒนา/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/ การมีส่วนร่วมของประชาชน

The Community Economic Development Strategy Sufficiency in the Lower Central Provinces

Vitoon Kaewsuwan^{*}

Kasemchart Naresenie^{**}

Boonrueng Sriharun^{***}

Abstract

The objectives of this research are to 1) study the community development based on the principle of Sufficiency Economy Philosophy in the lower central provinces, 2) to study the factors affecting for community development based on the principle of Sufficiency Economy Philosophy in the lower central provinces and 3) to propose the guidelines for improving the factors affecting the strategies for community development based on the principle of Sufficiency Economy Philosophy in the lower central provinces. The research is a mixed methods research which combined both of quantitative and qualitative approaches. The quantitative research is conducted by studying the sample of 584 respondents two persons of each household. They are selected by snow-ball technique. The research tool for data collection is a questionnaire with the reliability of and the data are analyzed by using the statistics consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise regression analysis. The results revealed that; 1. Strategic community development along the philosophy of sufficiency economy in the province, the central part is overall lower in the top 5 moderately sorted in descending order, there is the knowledge and understanding 2. Factors that affect community development along the philosophy

^{*} Ph.D. Program Administration Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

^{**} Lecture Public Administration Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

^{***} Lecture, Faculty of Science and Technology Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

sufficiency economy in the group of the central episode, with 3 sides consisting of 11 variables, namely natural resources operating resources to support awareness. 3. Guidelines to improve community-based development strategy incorporates the philosophy aimed at the participation of the people to achieve the emergence of local government for the foundation of development.

Keywords : Development/ Philosophy Of Sufficiency Economy/ Participating

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ปรัชญานี้ประกอบด้วยแกนหลัก 6 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันโลก การมีคุณธรรมและซื่อสัตย์สุจริต และความสมานฉันท์ ชุมชนต่าง ๆ ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ได้มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้เป็นอย่างดี (อุไรวรรณ ธนสถิต, 2555)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งให้ความสำคัญกับการอุ้มชูตนเองได้ให้พอเหมาะกับสภาพของแต่ละชุมชน โดยมีได้เน้นการสร้างกำไรจนเกินความสามารถของชุมชน รวมถึงการไม่ใช้ความโลภ เป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (อภิชัย พันธเสน. 2546: 6-7) หากพิจารณาต่อมาถึง สาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่เผยแพร่โดย สศช. ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังนำ “ปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางกลุ่มการวิจัยสนองโครงการพระราชดำริการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผน 9 พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนการพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง (ธนวรรณ พลวิชัย, 2550, 2)

การพัฒนาชุมชนเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้มีความเสมอภาคกัน ซึ่งใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทยปี พ.ศ. 2552 โดยให้กรมการพัฒนาชุมชนมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน สนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์ข้อมูลสารสนเทศ พัฒนาการศึกษา การวิเคราะห์วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีฐานรากที่มีความมั่นคง มีเสถียรภาพและมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553) การพัฒนาชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างเป็นอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งสนองพระราชดำริ โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นให้บุคคล และครอบครัวตลอดจนผู้ร่วมงาน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคง เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมตามประเด็นการพัฒนาทุนชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็ง และการจัดการความรู้ของชุมชน ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้กับผู้นำชุมชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กัน ตลอดจนร่วมกันคิด ตัดสินใจ และรับผิดชอบในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดร่วมกัน พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อทบทวน ประยุกต์ เรียนรู้ นำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมั่นในระบบการทำงานร่วมกัน บนพื้นฐานของความรู้ คู่คุณธรรม และยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชนเอง และนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนตามวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความพอประมาณ ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ทวนชัย อรุณโรจน์ และ เกรียงชัย ปิงประวดี, 2557, 18)

การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง โดยการที่จะให้ประชาชนดำเนินวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ค่อยๆ ซึมลึก

ลงไปสู่วิถีชีวิตของชาวบ้าน และต้องอดทนอย่างมุ่งมั่นที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดทั้งของ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนไปในทางที่ดี ให้เกิดความตระหนักและสำนึกในความพอเพียง ด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยความรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้เราต้องมีความรู้ และเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เหมาะสม กับผู้นำและประชาชนที่จะเดินเคียงคู่ไปกับเราด้วยความอดทน ออกกำลังกายของนักพัฒนา ที่ต้องมีศิลปะในการพูดโน้มน้าวที่ดี นำหลักจิตวิทยาสังคมมาปรับใช้ มีการเสียสละ สร้างศรัทธา ให้เกิดขึ้น

จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของกลุ่มบุคคลต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างให้เกิดความสมดุลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง โดยยึดทางสายกลาง มีความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผลและมีระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบอันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก การพัฒนาชุมชนด้วยการแก้ไขปัญหาความยากจนในอนาคต ของประชาชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง จึงควรมุ่งเน้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว พระราชดำริเพื่อดำรงความพอเพียง เดินทางสายกลางดังนั้น การศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนา ชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง ฉบับนี้ จึงจะได้ศึกษาการ พัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยจะต้องมีความสอดคล้องต่อการบริหารการพัฒนาชุมชน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดเพื่อที่จะสามารถนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้จริงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นเป้าหมายของ การศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ตอนล่าง
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนล่าง
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศที่เหมาะสม

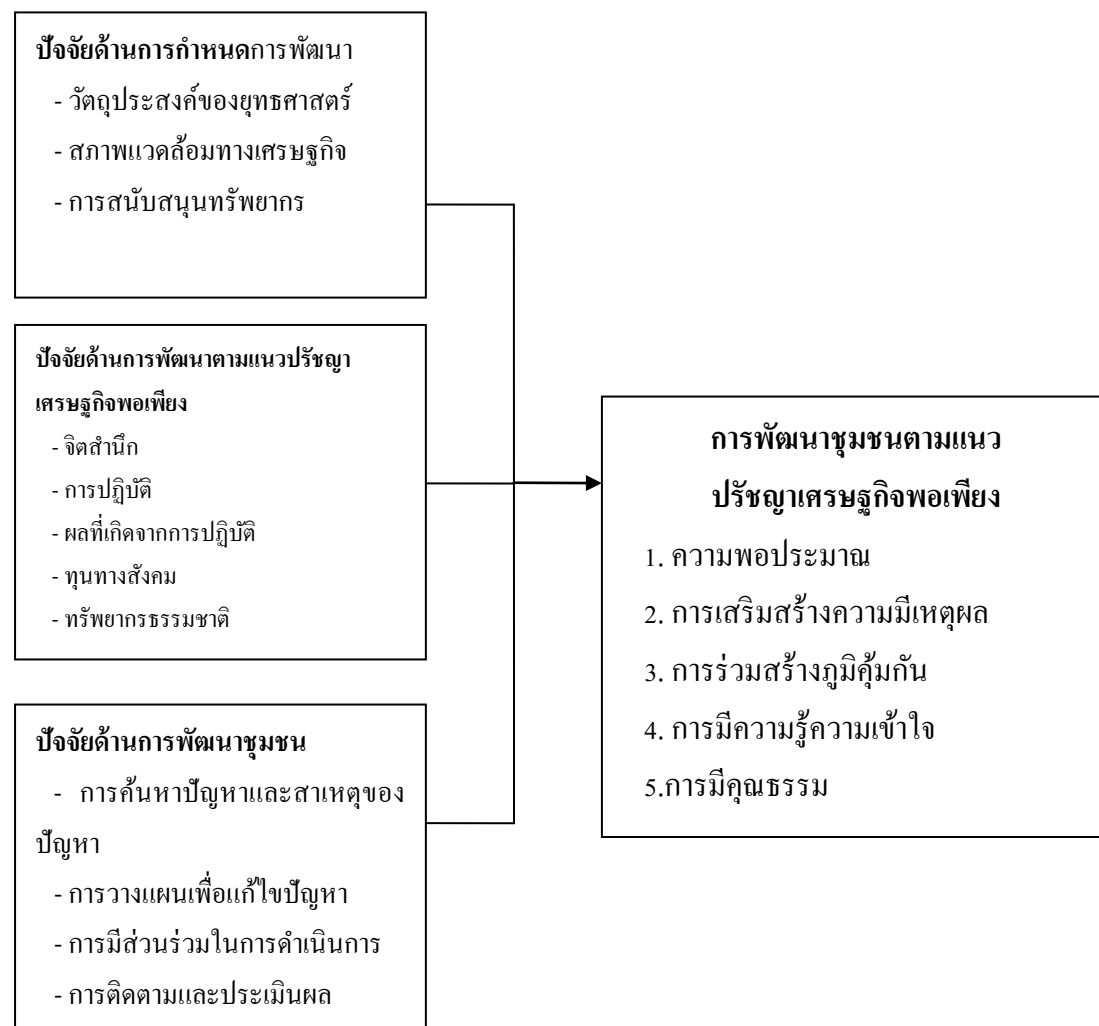

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาทฤษฎี ตลอดจนเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทุกประเด็นที่ทบทวนและศึกษานั้นจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน การศึกษายุทธศาสตร์หรือการจะวางแผนในการพัฒนาชุมชนจำเป็นจะต้องศึกษานโยบายในการพัฒนาชุมชน ปัจจัยด้านการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ดังกรอบการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ประกอบด้วย 8 ชุมชน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด สระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี โดยทำการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน ผู้ศึกษาได้กำหนดให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ณ ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จากจำนวนประชากรทั้งหมดในชุมชน 8 หมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 1,088 ครัวเรือน ได้จำนวนตัวอย่าง 292 ครัวเรือน ที่ใช้เป็นตัวแทนประชากร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนด หัวข้อสำคัญในการวิจัยเชิงปริมาณตามประเด็นดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะศึกษา ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน การพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน การนำนโยบายไปปฏิบัติ การพัฒนาชนบท การบริหารพัฒนา การเรียนรู้ของชุมชน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำตัวแปรมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อศึกษา นิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ ในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ให้ความหมายและเจียนนิยามปฏิบัติการจากแนวทางศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง เขียนข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราประเมิน (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ คือ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีระดับการปฏิบัติมาก มีระดับการปฏิบัติปานกลาง มีระดับการปฏิบัติน้อย และมีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด แล้วนำไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาแล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณา วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ขอบแบบวัดทั้งฉบับแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) เป็นรายด้านที่ได้จากการทดลอง (Tryout) มาวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) คัดเลือกคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 7 ไปหาความเชื่อมั่นของ

แบบสอบถามด้าน ๆ ทั้งฉบับจากนั้นนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) โดยในแต่ละด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ เป็นข้อมูลแบบแบ่งชั้น ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล และได้ยื่นขอหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและรับกลับคืนมาครบตามจำนวนที่ได้แจกไปดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) (พิชิต พิทักษ์สมบัติ, 2548)

ผลการวิจัย

1) การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 8 ชุมชน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี รวมทั้ง 5 ด้าน ประเมินผลได้ค่าเฉลี่ย 2.96 ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในระดับประเทศและในระดับครัวเรือนซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของประชาชนทั้งประเทศ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเสริมสร้างพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานเศรษฐกิจและสังคมให้

เข้มแข็ง รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทย

2) กลุ่มของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ประเมินผลได้ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง การกำหนดการพัฒนาใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ หรือการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติจริงต่อไปพร้อมกันนี้เพื่อช่วยให้เข้าใจการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานนั้นในทางปฏิบัติ ซึ่งการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง จึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย การกำหนดการพัฒนามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากแผนการพัฒนามีแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศที่เหมาะสมหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง กระฉับและถ่องแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาหรือแนวคิดที่เป็นทางเลือกอย่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยิ่งจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้และทำความเข้าใจอย่างเป็นระบบและพินิจพิเคราะห์ ในปัจจุบันยังคงมีลักษณะของสภาพปัญหาคล้ายคลึงกับช่วงเวลาแห่งการพัฒนาในอดีต แต่ก็มีแนวโน้มที่ยังส่อเค้าไปในทางก้าวหน้าและพัฒนาเข้าใจใกล้กับเป้าหมายและความคาดหวังที่กำหนดไว้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค รวมทั้งการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือค่อยบรรเทาให้ลดลงอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ วิธีการคิด และกระบวนการส่งผ่านการพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างมี การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในระดับประเทศและในระดับ ครัวเรือนซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของประชาชนทั้งประเทศ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พอเพียงเป็นการเสริมสร้างพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง รักษาความสมดุล ของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ อย่าง รู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน โพธิพันธ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิถีชีวิตชาวนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัด ปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (1) วิถีชีวิตของชาวนา เป็นวิถีแบบผสมผสาน ระหว่างวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ ชาวนามีหนี้สิน เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตสูง และละทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิม มีอาชีพเสริมอื่นๆ น้อยมาก การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของภาครัฐขาดความต่อเนื่อง การแก้ปัญหาชาวนา เป็นแบบต่างคนต่างทำ (2) ระดับความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชาวนา มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยการยึดหลักความพอประมาณ มีเหตุมีผล พึ่งตนเองได้ มีคุณธรรมและพอใจฐานะของตนเอง (3) แนวทางการพัฒนาความรู้ ทักษะและการบริหารจัดการที่ดีของชาวนา ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาของรัฐ ที่ให้ความสำคัญต่ออาชีพ เกษตรและชาวนา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อลดการใช้ สารเคมี ปุ๋ยเคมี เสริมสร้างเศรษฐกิจชาวนาให้มีรายได้ เงินออม เงินฝาก มากขึ้น ด้านการตลาดต้องมีระบบแทรกแซงตลาดอย่างเหมาะสม ด้านปัจจัยการผลิตต้องจัดสรรที่ดิน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน ด้านขวัญกำลังใจ มีการปฏิบัติตามศีล 5 ศีล 8 และมีสมาธิ (4) แนวการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ชาวนา โดยการระดมพลังสมองของชาติและกระตุ้นจิตสำนึกของผู้บริหารประเทศและหน่วยงานภาครัฐให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของชาวนาอย่างแท้จริง การพัฒนาที่ดีต้องตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของชาวนาอย่างเพียงพอ โดยอาศัยหลักประชาธิปไตย หลักการแบ่งปันและกระจายโภคทรัพย์อย่างเป็นธรรม หลักการบริหารอย่างมีจริยธรรมาภิบาล และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ภาครัฐ ภาคธุรกิจ ในการรวมกลุ่มและพัฒนาเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง และ (5) ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาวิถีชาวนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า ความสามารถในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กับ ทรัพยากรธรรมชาติ มีความสัมพันธ์สูงสุด 0.718 และพบว่า ความสามารถในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ศรีนวลโย (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข: กรณีศึกษา หมู่บ้านนาถ หมู่ที่ 5 ตำบลคลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ประกอบด้วย (1) การสืบทอดอาชีพ (2) การคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ชาวบ้านนาถประมาณร้อยละ 30 มีแนวความคิดในการใช้ชีวิตแบบพอมีพอกินพอใช้ในครัวเรือน (3) การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้คนในบ้านเกิดมีการอยู่ดีมีสุข (4) รับนโยบายสู่แนวทางการปฏิบัติยังหมู่บ้าน (5) ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข (6) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงาน 7) สอบถามปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน (8) เขียนโครงการ (9) เสนอขออนุมัติโครงการ (10) จัดสรรงบประมาณโครงการ และ (11) คัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ส่วนผลกระทบจากการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขประกอบด้วย 7 ด้าน คือ (1) ผลกระทบด้านอาชีพและการจ้างงาน (2) เกิดการรวมกลุ่มการดำเนินงาน กลุ่มน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มผลิตภัณฑ์ครัวเรือน โดยมีการผลิต การจำหน่าย และเกิดเงินกองทุนภายในหมู่บ้าน (3) ผลกระทบด้านรายได้ เกิดรายได้ใน 2 ระดับ คือ ระดับครอบครัว และระดับหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านสามารถจำหน่ายสินค้าได้เพิ่มมากขึ้นในตลาดร้านค้าชุมชน (4) เกิดระบบการดำเนินงานในหมู่บ้าน มีโครงสร้างการดำเนินงานต่าง ๆ ของหมู่บ้านชัดเจน (5) เกิดศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน (6) เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (7) เกิดความเอื้ออาทรต่อกันของคนในหมู่บ้าน

3. แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศที่เหมาะสม ในปัจจุบันยังคงมีลักษณะของสภาพปัญหาล้าลึงกับช่วงเวลาแห่งการพัฒนาในอดีต แต่ก็มีแนวโน้มที่ยังส่อเค้าไปในทางก้าวหน้าและพัฒนาเข้าใกล้กับเป้าหมายและความคาดหวังที่กำหนดไว้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค รวมทั้งการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือค่อยบรรเทาให้ลดลงอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ วิธีการคิด และกระบวนการส่งผ่านการพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐ จึงสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ไสว เจริญศรี (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้าน บ้านน้ำดิบ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านต้นแบบบ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหัวถนน อำเภอกลองขลุง และเพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านน้ำดิบตามแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน คือ (1) ด้านการลดรายจ่าย มีการปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง มีการผลิตของใช้บางประเภทในครัวเรือน (2) ด้านการเพิ่มรายได้ มีการพัฒนาของอาชีพเกษตรโดยการจัดหาพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดี การรับจ้างในยามว่าง และการหาของป่าเพื่อจำหน่ายตามฤดูกาล (3) ด้านการออม มีการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ การฝากเงินกับธนาคาร และการทำประกันชีวิต (4) ด้านการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการจัดกิจกรรมรักษายาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอย่างสม่ำเสมอ มีการตั้งมาตรการเพิ่มเติมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด มีการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ (5) ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เอง มีการกำจัดขยะ มีการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ และ (6) ด้านการเอื้ออาทร มีการเอื้อแรงกันในกลุ่ม การลงแขกช่วยเหลือกันโดย มีการเลี้ยงสุรา อาหารเป็นการตอบแทน มีการจัดสวัสดิการช่วยเหลือครัวเรือนที่ยากจน ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน

สรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง มีความแตกต่างจากแนวทางการพัฒนาในอดีตหลายด้าน หน่วยงานมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลำดับลดหลั่นกันไปตามลำดับ ชุมชนมีความสามารถในการปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น และมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับชุมชน และในชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนความสามารถในปัจจัยการพัฒนาชุมชนตามตัวชี้วัดทั้ง 12 ตัว ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนทรัพยากร จิตสำนึก การปฏิบัติ ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ ทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล จากการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า ประชาชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ส่วนใหญ่มีการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปการวิจัย

สรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง มีความแตกต่างจากแนวทางการพัฒนาในอดีตหลายด้าน หน่วยงานมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลำดับลดหลั่นกันไปตามลำดับชุมชนมีความสามารถในการปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น และมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับชุมชน และในชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนความสามารถในปัจจัยการพัฒนาชุมชนตามตัวชี้วัดทั้ง 12 ตัว ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ของ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนทรัพยากร จิตสำนึก การปฏิบัติ ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ ทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล จากการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า ประชาชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ส่วนใหญ่มีการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวางด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนทรัพยากร จิตสำนึก ความรู้สู่ถึงความพอเพียงในการดำเนินชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา และประชาชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับปัญหาเพื่อ ความรับผิดชอบต่อสังคมให้สอดคล้องเป็นเนื้อเดียว หรือเข้าไปอยู่ในยุทธศาสตร์ของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร ให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์

3. ควรสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพทั้งในระดับครัวเรือน และชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคการเกษตรสามารถพึ่งพาตนเองได้และเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคปัจจุบัน ในด้านต่าง ๆ เช่น ความร่วมแรงร่วมใจ ความยั่งยืนของการพัฒนา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง อาจเลือกศึกษาในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน หรือในกลุ่มประชากรอื่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และสร้างองค์ความรู้แบบองค์รวม ขณะเดียวกันก็สามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร นอกจากนี้ที่ได้ศึกษาไว้แล้ว
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล

บรรณานุกรม

- ทวนชัย อรุณโรจน์1 และ เกรียงชัย ปิงประวัตติ. (2557). การพัฒนากำลังคนระดับอาชีวศึกษาของ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้สอดคล้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.
วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ; ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 : พฤษภาคม - สิงหาคม 2557.
- ธนวรรณ พลวิชัย. (2550). *พิน้องค์ความรู้ พื้นความเชื่อมั่น พื้นความพอเพียง*. ใน: เอกสาร
การสัมมนาวิชาการประจำปี ครั้งที่ 7 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
กรุงเทพฯ.
- พิชิต พัทธกัสมบัติ. (2548). *การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง: ทฤษฎี และปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์เสนาธรรม.
- วาสนา ศรีนวลโย. (2551). *การดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านนา
หมู่ 5 ตำบลคลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สกวเดือน โพธิ์พันธ์. (2551). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการปฏิบัติตามวิธีการทำ
เกษตรไร้สารพิษ ของเกษตรกรทำนาในเขตอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา*.
กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วารสารการเมืองการปกครอง

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 มีนาคม – สิงหาคม 2559

ธรรมาภิบาล (Good Governance)

ไสว เจริญศรี. (2551). แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหมู่บ้านบ้านน้ำดิบ

ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์สาขา

การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2011). แผนพัฒนาฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ

2555-2559. สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อภิชัย พันธเสน. (2546). การประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลาง

และขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อุไรวรรณ ธนสถิตย์. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.